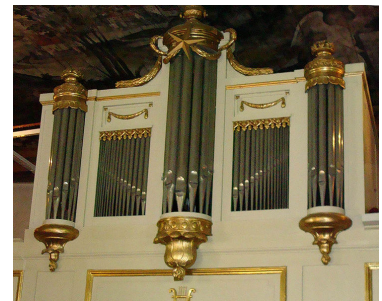

Kronljus

Pappa var kyrkvärd. Han hade haft denna tjänst under många år, så många att han fått Patriotiska Sällskapets medalj för lång och trogen tjänst. Ibland fick jag följa till kyrkan om vädret var lämpligt. Sommartid hade vi giggen och Docka mellan skaklarna, vintertid blev det risslan, den lilla, för 2-3 pers. Trevliga resor! Vid lantmannaskolan fanns Nikanor, som tog hand om hästen. Docka fick stallplats, vatten och en höttapp medan vi gick sista biten till kyrkan. Kyrkoherden, av den gamla stammen, föredrog långa predikningar. Det kunde bli riktigt drygt om det var nattvard. Då började det med skriftermål kl. 10.00 och fortsatte sedan, efter en kvarts rast, kl. 11.00 med högmässan.

Ibland tog jag trappan upp till läktaren och satte mig så att jag såg hur kantor Norell spelade på orgeln. Det var stor konst att kunna sköta om alla stämmor som skulle spelas, med både händer och fötter. Bredvid orgelverket med de mäktiga piporna fanns en liten uppbyggnad och därinne var tramporna, som vaktmästare Norman skötte, för att piporna skulle få den luft som behövdes. Tramporna var ganska långa, vilket gjorde att orgeltramparen for halvvägs under golvet när trampan gick ner men det fanns ett kraftigt handtag att hålla i. Norman älskade att sjunga. Han hade psalmboken uppslagen och ibland lät det som ett nödrop när han for ner under golvet. Var sedan psalmtexten t. ex. ”Tränger i dolda djupen fram” blev det en smula bildligt.

Fru Norell spelade ibland när maken var upptagen med annat. Hon kunde inte spela med fötterna men det fanns en pedal för höger fot, som hon använde. Nu behövdes inte lika mycket luft. Det blev lättsammare för Norman.

Från 1. sta advent, och framöver förbrukades en mängd ljus, kronljus av Liljeholmens tillverkning. Äkta stearinljus. Många ljus i kronor och ljusstakar och mest blev det vid julottan, nyår och trettondagen, då det fanns ljus i alla bänkar.

När helgerna var tillända fanns massor med halvbrända ljus. Denna rikedom delades mellan kyrkvärdarna, enligt gammal sed. En söndag då pappa kommer från kyrkan har han denna skatt, om inte i lerkärl så i en ganska stor säck, som han visar fram. Nu hade vi ljus så vi klarade oss hela året.

Mörkret skrämde och det var ett gott sällskap, den lilla lyktan med glasfönster, när det blev ärende till vedboden på kvällen, eller för att inte tala om att gå till

torrdasset, där det var både mörkt och kallt. De överblivna ljusstumparna kom verkligen till pass. I de flesta hem med pojkar fanns också hemgjorda kälkar, bilkälkar, som vi sa. De hade en styrbar kälke fram och en fast därbak. Paul och jag gjorde en bur av ribbor som vi spikade fast på kälken. Sedan klädde vi det hela med tomsäckar. Framsidan fick en liten springa där föraren kunde kika ut.

När det var mörkt hängde vi in den lilla lyktan. Det lyste också lite svagt genom säckväven. Denna skapelse liknade mycket den bur som man fraktade grisar i när det var dags för betäckning. Vår fina överbyggnad fick bara heta "grisburen".

Mörkret skrämde även en del gamla hade vi märkt. Vägen till Änget gick till stor del genom skogen. Tät granskog. Många odlade rovor i byn. Det kunde bli riktiga baddare. Det gick att göra fina dödsallar om man kretade ur dem utan att göra hål. Med ett ljus inuti skulle det skina lite lagom för ögon och "grinet".

När vi hade fått till ett bra exemplar gick vi upp till skogen när det blivit mörkt och placerade dödsallan i toppen på en liten gran. Vi svepte om den med ett gammalt lakan och tände ljuset. Det såg riktigt hemskt ut! Nog kom kyrkvärdslysen till pass.

När julen kom blev det stor användning av dessa ljus. De gick också att ha som julgransljus. Vår julgran var en kraftig topp av en ganska stor gran. Den skulle bära ljushållare med kronljus. Det var pinnar med hål för ett stort ljus. Dessa hållare trycktes fast i borrarade hål i granstammen. 4 stycken i nedre delen, i mitten och upptill. 12 stycken stora ljus, det blev en storslagen julgransbelysning. Dagen före julafton skulle granen vara klar. De minsta barnen badades i en balja på diskbänken och fick sedan ligga i utdragssoffan i köket för att titta på granen. När ljuset släcktes lyste de självlysande tomtarna och höll fantasien igång tills sömnen kom.

På juldagsmorgonen skulle det vara ett ljus i varje fönster. Vi bodde i en stor byggnad med många fönster. Ljushållarna hade vi gjort av brädstumpar, som vi borrarat hål i. Allt var klart, det var bara att tända ljusen innan vi åkte till julottan. Någon måste ju vara hemma och se till ljusen hela tiden. Mamma stannade i regel hemma. Hon skulle grädda blodpuddingen, som vi fick äta när vi kom tillbaka. Det var kalas! Med fläsk eller vispgräddes! Sedan blev det vila. Vi bredde ut några fällor på golvet i köket, i spisen brann det friskt, och snart fortsatte den sömn, som julottan brutit.

På juldagen fick man inte gå bort. David hade inga sådana förbud och kom snart för att se vad jag hade fått i julklapp. Nu hade jag verkligen något att visa upp. En fin dolk, som jag fått av farbror Nicke. Slidan hade fina plåtbeslag. David kunde inte undgå att imponeras. Han hade också fått fina saker. Ett Ringtorp hade han fått. Nu blev jag nästan ställd. Ett Ringtorp! Vad kunde det vara? David sa ingenting mer

och först sedan jag följt honom hem fick jag se Ringtorpet. Det var en 10-öres chokladkaka. Ringtorps choklad, stod det!

Ossian Johansson –30-talet. (2008)